

1. Reakcija formiranja MgO je $\text{Mg}_{(s)} + 1/2 \text{O}_{2(g)} \rightarrow \text{MgO}_{(s)}$, $\Delta H_r^\circ = -602 \text{ kJ/mol}$, $\Delta S_r^\circ = -108 \text{ J/Kmol}$.

(a) Izračunajte ΔG_r° za formiranje MgO(s) na 0°C . Da li je reakcija spontana na ovoj temperaturi?

(b) Da li postoji temperatura na kojoj nastajanje MgO prestaje da bude spontan proces? Ako ne, objasnite zašto. Ako postoji, izračunajte je.

Rešenje:

$$\Delta G_r^\circ = \Delta H_r^\circ - T \cdot \Delta S_r^\circ = -602 \text{ kJ/mol} - 273\text{K} \cdot (-0.108 \text{ kJ/Kmol}) = -602 \text{ kJ/mol} + 29.48 \text{ kJ/mol} = \mathbf{-572.52 \text{ kJ/mol}}$$

Reakcija je spontana jer je $\Delta G_r^\circ < 0$

Kada ΔG_r° prestane da bude manje od nule, nastajanje MgO više nije spontan process.

$$\Delta G_r^\circ = 0 = \Delta H_r^\circ - T \cdot \Delta S_r^\circ \Rightarrow T = \Delta H_r^\circ / \Delta S_r^\circ = 5574 \text{ K}$$

Na 5574 K sistem je u stanju ravnoteže, a na svakoj višoj temperaturi $\Delta G_r^\circ > 0$.

2. Razblaženi vodonik peroksid (najčešće 3%) se koristi kao antiseptik. U apotekama se obično priprema tako što se pomešaja 1L 30% H_2O_2 i 9L vode. Greškom je napravljen rastvor mešanjem 1L vode i 9L 30% H_2O_2 . Kako biste od dobijenog rastvora dobili rastvor koji se koristi kao antiseptik? Kao što sam vam napomenuo na testu, radite kao da svi rastvori imaju $\rho = 1 \text{ kg/dm}^3$.

Rešenje:

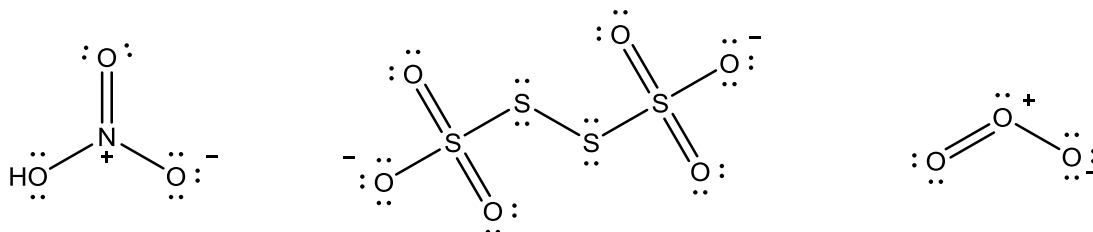
U 9L 30% H_2O_2 imamo 2.7 kg H_2O_2 i 6.3 kg vode. Kako smo pomešali sa 1L=1 kg vode, imaćemo 7.3 kg vode. Pošto želimo da dobijemo 3% H_2O_2 , polazimo od toga da je 2.7 kg H_2O_2 —3%, pa je po tome voda 97% odnosno 90kg. Kako smo već imali 7.3 kg vode, treba dodati još 82.7 kg.

3. Pokazati: a) kako jodidni jon katalizuje razgradnju vodonik peroksida, b) strukturu i formalna naelektrisanja svih atoma u azotnoj kiselini, tetrationsatnom anjonu i ozonu.

Rešenje:

a) prvi korak: $\text{H}_2\text{O}_2 + \text{I}^- \rightarrow \text{H}_2\text{O} + \text{I}_2$ drugi korak: $\text{I}_2 + \text{H}_2\text{O}_2 \rightarrow \text{H}_2\text{O} + \text{O}_2 + \text{I}^-$

b)

4. Rastvor sadrži 0.050 M Ca^{2+} i 0.030 M Ag^+ . Može li se istaložiti 99% of Ca^{2+} u obliku sulfata, a da ne počne taloženje Ag^+ ? Koja će biti koncentracija Ca^{2+} kada Ag^+ počne da se taloži? Proizvod rastvorljivosti kalcijum sulfata je $2.4 \cdot 10^{-5}$, a srebro sulfata je $1.5 \cdot 10^{-5}$.

Rešenje:

$K_{sp}(\text{CaSO}_4) = 2.4 \cdot 10^{-5} = [\text{Ca}^{2+}] \cdot [\text{SO}_4^{2-}] \Rightarrow [\text{SO}_4^{2-}] = 2.4 \cdot 10^{-5} / 0.05 = 4.8 \cdot 10^{-4}$, pri ovoj $c(\text{SO}_4^{2-})$ počinje taloženje

$K_{sp}(\text{Ag}_2\text{SO}_4) = 1.5 \cdot 10^{-5} = [\text{Ag}^+]^2 \cdot [\text{SO}_4^{2-}] \Rightarrow [\text{SO}_4^{2-}] = 1.5 \cdot 10^{-5} / 0.03^2 = 1.67 \cdot 10^{-2}$, pri ovoj $c(\text{SO}_4^{2-})$ počinje taloženje

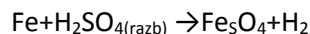
Može li se istaložiti 99% of Ca^{2+} u obliku sulfata, a da ne počne taloženje Ag^+ ?

Kad se istaloži 99% Ca^{2+} preostaje $[\text{Ca}^{2+}] = 0.0005\text{M}$, pa je $[\text{SO}_4^{2-}] = 2.4 \cdot 10^{-5} / 0.0005 = 4.8 \cdot 10^{-2}$ što je više od $1.67 \cdot 10^{-2}$ kada počinje taloženje $\text{Ag}_2\text{SO}_4 \Rightarrow$ ne može istaložiti 99% of Ca^{2+} , a da ne počne taloženje Ag^+ .

Koja će biti koncentracija Ca^{2+} kada Ag^+ počne da se taloži?

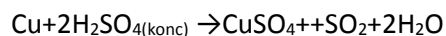
Ag^+ počinje da se taloži pri $[\text{SO}_4^{2-}] = 1.67 \cdot 10^{-2}$, pa će količina Ca^{2+} jona biti $[\text{Ca}^{2+}] = 2.4 \cdot 10^{-5} / 1.67 \cdot 10^{-2} = 1.4 \cdot 10^{-3}$

5. Napisati sledece reakcije: a) $\text{Fe} + \text{H}_2\text{SO}_{4(\text{razbl})}$, b) $\text{Fe} + \text{H}_2\text{SO}_{4(\text{conc})}$, c) $\text{Cu} + \text{H}_2\text{SO}_{4(\text{razbl})}$, d) $\text{Cu} + \text{H}_2\text{SO}_{4(\text{conc})}$

Rešenje:

$3\text{Fe} + 8\text{H}_2\text{SO}_{4(\text{conc})} \rightarrow \text{FeSO}_4 + \text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3 + 4\text{SO}_2 + 8\text{H}_2\text{O}$ (priznavao sam i ako ste pisali da se dobijaju H_2 i SO_2 , samo Fe^{3+} ...) Poenta je da je $\text{H}_2\text{SO}_{4(\text{conc})}$ oksidaciono sredstvo pa ćete dobiti Fe^{3+} .

$\text{Cu} + \text{H}_2\text{SO}_{4(\text{razbl})} \rightarrow$ nema reakcije

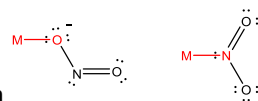
6. Imenovati, napisati elektronsku konfiguraciju, izomere, disocijaciju u vodenom rastvoru, prokomentarisati magnetne osobine i naci magnetni moment za sledece komplekse: $\text{K}_3[\text{Co}(\text{NO}_2)_6]$, $[\text{Ni}(\text{NH}_3)_6]\text{SO}_4$, $[\text{Cr}(\text{H}_2\text{O})_6]\text{Cl}_3$. Napisati boju svakog od ovih kompleksa.

Rešenje:

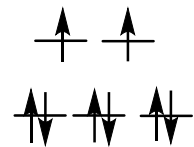
$\text{K}_3[\text{Co}(\text{NO}_2)_6]$ Kalijum-heksanitrokobaltat(III) $\text{K}_3[\text{Co}(\text{NO}_2)_6] \rightarrow 3\text{K}^+ + [\text{Co}(\text{NO}_2)_6]^{3-}$

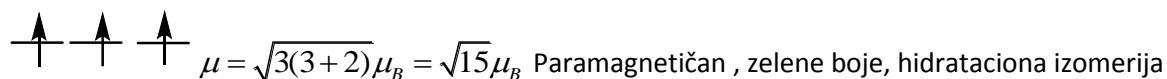
$\mu = \sqrt{0} = 0\mu_B$ Dijamagnetičan, žućkaste boje, vezivna izomerija

$[\text{Ni}(\text{NH}_3)_6]\text{SO}_4$ heksaamminnikl(II)-sulfat $[\text{Ni}(\text{NH}_3)_6]\text{SO}_4 \rightarrow [\text{Ni}(\text{NH}_3)_6]^{2+} + \text{SO}_4^{2-}$

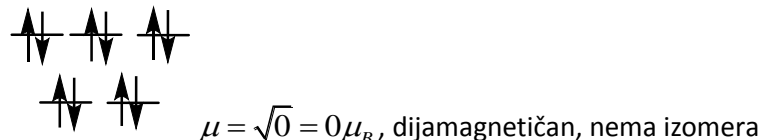
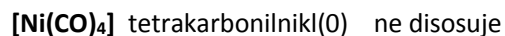
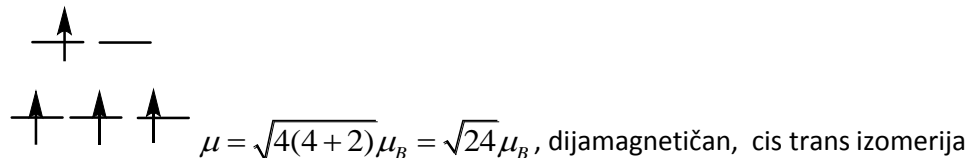
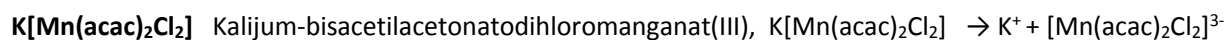
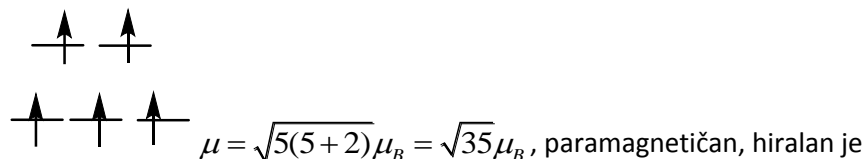

$\mu = \sqrt{2(2+2)}\mu_B = \sqrt{8}\mu_B$ Paramagnetičan, plave boje, nema izomera

7. Imenovati, napisati elektronsku konfiguraciju, izomere, disocijaciju u vodenom rastvoru i prokomentarisati da li je kompleks paramagnetičan ili dijamagnetičan (takodje, naci magnetni moment): $\text{K}_3[\text{Fe}(\text{ox})_3]$, $\text{K}[\text{Mn}(\text{acac})_2\text{Cl}_2]$, $[\text{Ni}(\text{CO})_4]$.

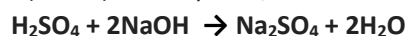
Rešenje:

8. Izračunati pH rastvora koji nastaje kada se pomeša 183ml 10% H_2SO_4 ($\rho=1.071 \text{ g/cm}^3$) i 28cm^3 40% NaOH ($\rho=1.429 \text{ g/cm}^3$), a zatim ceo rastvor razblaži do 1dm^3 . Zaokružiti brojeve molova na dve decimale. $K_2(\text{H}_2\text{SO}_4)=0.01$

Rešenje:

$$n(\text{H}_2\text{SO}_4)=m/M=\rho \cdot V \cdot \omega / M=1.071 \cdot 183 \cdot 0.1 / 98=0.19999 \approx 0.2 \text{ mol} \quad n(\text{NaOH})=1.429 \cdot 28 \cdot 0.4 / 40=0.4001 \approx 0.4 \text{ mol}$$

Natrijum hidroksid i sumporna kiselina će biti potpuno potrošeni i dobiće se 0.2 mol Na_2SO_4 . Pošto $K_2(\text{H}_2\text{SO}_4)$ nije preterano velika, SO_4^{2-} može da hidrolizuje: $\text{SO}_4^{2-} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{HSO}_4^- + \text{OH}^-$. $K_b=10^{-14}/K_2=10^{-12}$, odnosno, pošto je $[\text{SO}_4^{2-}]=0.2 \text{ mol/dm}^3 \Rightarrow [\text{OH}^-]=\sqrt{(10^{-12} \cdot 0.2)}=0.447 \cdot 10^{-6} \Rightarrow$ pošto je $[\text{OH}^-]$ blizu 10^{-7} trebalo bi uzeti u obzir jonski proizvod vode pri računanju pH, mada bih priznao i ak ose ne uzme (kao što sam i na vežbama).

9. 2g smeše koja se sastoji od CaCO_3 i MgCO_3 je zagrevana pri čemu je došlo do izdvajanja CO_2 i zaostalo je 1,042g smeše CaO i MgO . Koliki je maseni udeo CaCO_3 i MgCO_3 u prvobitnoj smeši?

Rešenje:

$M_r(\text{CaCO}_3)=100\text{g/mol}$; $M_r(\text{MgCO}_3)=84.3\text{g/mol}$; $M_r(\text{CaCO}_3)=56\text{g/mol}$; $M_r(\text{MgO})=40.3\text{g/mol}$

$$m(\text{CaCO}_3) + m(\text{MgCO}_3) = 2\text{g} = n_{\text{CaCO}_3} \cdot 100 + n_{\text{MgCO}_3} \cdot 84.3$$

$$m(\text{CaO}) + m(\text{MgO}) = 1.042\text{g} = n_{\text{CaO}} \cdot 56 + n_{\text{MgO}} \cdot 40.3 = n_{\text{CaCO}_3} \cdot 56 + n_{\text{MgCO}_3} \cdot 40.3$$

Imajte dve jednačine sa dve nepoznate (n_{CaCO_3} i n_{MgCO_3}) iz kojih se zatim lako dobija maseni udeo CaCO_3 i MgCO_3 .

10. Koliki je pH rastvora HCl : a) $c(\text{HCl})=1 \cdot 10^{-5}\text{mol/dm}^3$ b) $c(\text{HCl})=1 \cdot 10^{-7}\text{mol/dm}^3$ c) $c(\text{HCl})=1 \cdot 10^{-9}\text{mol/dm}^3$?

Pomoć: Smo u jedno od tri slučaja zaista morate da rešavate kvadratnu jednačinu.

Uvod: Jonski proizvod vode je: $K_w = [\text{H}^+] \cdot [\text{OH}^-] = 10^{-14}$. U čistoj vodi H^+ i OH^- joni nastaju autoprotolizom vode: $\text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{H}^+ + \text{OH}^-$ pa je $[\text{H}^+] = [\text{OH}^-] = 10^{-7}$. Kroz ovaj zadatak se vidi da da spoljni izvor H^+/OH^- jona treba uzeti u obzir zajedno sa jonima nastalim iz autoprotolize vode samo kada im je količina približna, tj. $\sim 10^{-7}$ jer se inače ne pravi velika greška ako se uzme onaj koji je u višku.

Rešenje:

$$\text{a) } [\text{H}^+] \cdot [\text{OH}^-] = 10^{-14} = ([\text{H}^+]_{\text{HCl}} + [\text{H}^+]_{\text{H}_2\text{O}}) \cdot [\text{OH}^-]_{\text{H}_2\text{O}} = ([\text{H}^+]_{\text{HCl}} + [\text{H}^+]_{\text{H}_2\text{O}}) \cdot [\text{H}^+]_{\text{H}_2\text{O}}$$

$$[\text{H}^+]_{\text{H}_2\text{O}}^2 + [\text{H}^+]_{\text{HCl}} \cdot [\text{H}^+]_{\text{H}_2\text{O}} - 10^{-14} = 0 \Rightarrow [\text{H}^+]_{\text{H}_2\text{O}} = \frac{-[\text{H}^+]_{\text{HCl}} \pm \sqrt{[\text{H}^+]_{\text{HCl}}^2 + 4 \cdot 10^{-14}}}{2}$$

$$c(\text{HCl})=1 \cdot 10^{-5}\text{mol/dm}^3 \quad [\text{H}^+]_{\text{H}_2\text{O}} = \frac{-10^{-5} \pm \sqrt{10^{-10} + 4 \cdot 10^{-14}}}{2} \approx 10^{-7}$$

$$c(\text{H}^+)=1 \cdot 10^{-5}+1 \cdot 10^{-7}=1.01 \cdot 10^{-5} \Rightarrow \text{pH}=4.996 \approx 5$$

Ovaj primer je urađen previse detaljno samo da se pokaže da H^+ nastali autoprotolizom vode nisu morali da se uzimaju u obzir jer je H^+ koji dolazi iz HCl u velikom višku.

$$\text{b) } [\text{H}^+]_{\text{H}_2\text{O}} = \frac{-[\text{H}^+]_{\text{HCl}} \pm \sqrt{[\text{H}^+]_{\text{HCl}}^2 + 4 \cdot 10^{-14}}}{2} = \frac{-10^{-7} \pm \sqrt{10^{-14} + 4 \cdot 10^{-14}}}{2} \approx 0.618 \cdot 10^{-7}$$

$$c(\text{H}^+)=1 \cdot 10^{-7}+0.618 \cdot 10^{-7}=1.618 \cdot 10^{-7} \Rightarrow \text{pH}=6.79 \neq 7$$

Kako je količina H^+ iz vode i HCl bila približna, ovde sm omorali uzeti u obzir oba doprinosa.

$$\text{c) } [\text{H}^+]_{\text{H}_2\text{O}} = \frac{-10^{-9} \pm \sqrt{10^{-18} + 4 \cdot 10^{-14}}}{2} \approx 10^{-7}$$

$c(\text{H}^+) = 1 \cdot 10^{-7} + 10^{-9} = 1.01 \cdot 10^{-7} \Rightarrow \text{pH} = 6.996 \approx 7$ H^+ iz HCl nisu morali da se uzimaju u obzir jer je H^+ koji dolazi iz vode u velikom višku.

Dodatni zadatak:

o-hlorbenzoeva kiselina ima sastav od 53.8% C, 3.2% H, 20.4% O i 22.6% Cl. Uzorak od 0.1236 g ove kiseline rastvoren u 100 g vode daje a rastvor čija je tačka mržnjenja(T_M) -0.0147°C . Uzorak od 3,265 g o-hlorbenzoeve kiseline rastvorene u 60 g benzena daje rastvor čija je T_M je $4,59^\circ \text{C}$. Odredite molekulsku formulu o-hlorbenzoeve kiseline u ova dva rastvora i objasniti razliku u rezultatima. Benzen ($T_M = 5.48^\circ \text{C}$), $K_f = 5.12$, Voda ($T_M = 0^\circ \text{C}$), $K_f = 1.86$

$$\begin{array}{ll} 0.1236\text{g} : 100\text{g} \text{ — } 1.236\text{g} : 1000\text{g} & \Rightarrow b = 0.0147/1.86 = 0.0079 \quad \Rightarrow \text{Mr} = 156.4 \\ 3,265\text{g} : 60\text{g} \text{ — } 54.4167\text{g} : 1000\text{g} & \Rightarrow b = 0.89/5.12 = 0.17383 \quad \Rightarrow \text{Mr} = 313 \end{array}$$